

בבא קמא ח

שאלה: בעא מיניה רב שמואל בר אבא מאקרוניא מרבי אבא: כשהן שמין: תשובה: אמר ליה: רחמנא אמר **א"ט כ דגהו**, ואת אמרת בשל עולם הן שמין?
קושי: איתיביה:

כתובת אשה	בעל חוב	ניזקין	
עידית			אין לו אלא עידית
בינונית			אין לו אלא בינונית
זיבורית			אין לו אלא זיבורית
זיבורית	בינונית	עידית	עידית ובינונית וזיבורית
	בינונית	עידית	עידית ובינונית
זיבורית	בינונית		בינונית וזיבורית
זיבורית		עידית	עידית וזיבורית

קתני מיהא מצינא: **בינונית וזיבורית - נזקין וב"ח בבינונית, וכתובת אשה בזיבורית**, ואי אמרת בשל הן שמין, תעשה בינונית שלו כעידית וידחה ב"ח אצל זיבורית!

זיבורית בינונית	בינונית עידית
---------------------------	-------------------------

תירוץ: הכא במאי עסקינן - כגון שהיתה לו עידית ומכרה. וכן א"ר חסדא: כגון שהיתה לו עידית ומכרה.

זיבורית	בינונית משועבד לפני המכירה	עידית - נמכר
----------------	---	------------------------

חיזוק לתירוץ: הכי נמי מסתברא, מדקתני אחריתי:

בשלו או בשל עולם?	ברייתא 2	ברייתא 1	
	נזקין בבינונית, ב"ח וכתובת אשה בזיבורית	נזקין וב"ח בבינונית, וכתובת אשה בזיבורית	בינונית וזיבורית
בשלו	שלא היתה לו עידית ומכרה	כאן שהיתה לו עידית ומכרה	אפשרות 1 לפתור את הסתירה (חיזוק לתירוץ)
בשל עולם	דשויא בינונית שלו כעידית דעלמא (יש לו עידית גם שיותר טוב מעידית דעלמא)	דלא שויא בינונית שלו כעידית דעלמא	אפשרות 2-אידי ואידי שלא היתה לו עידית ומכרה (דחיתת החיזוק)
מחלוקת	בשלו הן שמין (זיבורית=בינונית)	בשל עולם הן שמין	אפשרות 3-אידי ואידי כגון שהיתה בינונית שלו כבינונית דעלמא
	לית ליה תקנתא דעולא	אית ליה תקנתא דעולא	אפשרות 4 - בדעולא פליגי - דבר תורה ב"ח בזיבורית ומה טעם אמרו ב"ח בבינונית? כדי שלא תנעול דלת בפני לוי

המקרה	הדין
מכר לאחד או לשלשה בני אדם כאחד	כולן נכנסו תחת הבעלים כתובת אשה – מזיבורית, בעל חוב – מבינונית, ניזקין - מעידית
בזה אחר זה	כולן גובין מן האחרון, אין לו - גובה משלפניו, אין לו - גובה משלפני פניו

קושי : מכרן לאחד היכי דמי?

- אילימא בבת אחת, השתא לשלשה דאיכא למימר חד מינייהו קדים, אמרת כולן נכנסו תחת הבעלים, מכרן לאחד מיבעיא?
 - אלא פשיטא בזה אחר זה, ומ"ש שלשה? דכל חד וחד אמר ליה : 'הנחתי לך מקום לגבות ממנו', האי נמי אכל חד וחד לימא ליה : 'הנחתי לך מקום לגבות ממנו'!
- תירוץ :** הכא במאי עסקינן - כגון שלקח עידית באחרונה. וכן אמר רב ששת : כגון שלקח עידית באחרונה.
- קושי :** אי הכי, ליתו כולהו וליגבו מעידית!
- תירוץ 1 :** משום דאמר להו : 'אי שתקיתו ושקליתו כדיניכו - שקליתו, ואי לא - מהדרנא שטרא דזיבורית למריה ושקליתו כולכו מזיבורית'.
- דחיית התירוץ :** אי הכי, בנזקין נמי נימא הכי (שלא יגבו מעידית)! אלא הכא במאי עסקינן - ביתמי דלאו בני פרעון נינהו, ושיעבודא דיליה עליה דידיה רמיא, הלכך ליכא למימר הכי!
- תירוץ 2 :** אלא, משום דאמר להו : 'טעמא מאי אמור רבנן אין נפרעין מנכסין משועבדים במקום שיש בני חורין? משום תקנתא דידי, אנא בהא תקנתא לא ניחא לי'; כדרבא, דאמר רבא : כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו - שומעין לו. שאלת בירור : מאי 'כגון זו'?
- תשובה :** כדרב הונא, דאמר רב הונא : יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית ואיני עושה.

שאלה בעניין המקרה בתוספתא במי שקנה שלושה סוגי קרקע ועידית באחרונה :

- פשיטא, מכר לוקח בינונית וזיבורית ושייר עידית לפניו, ליתו כולהו וליגבו מעידית, דהא אחרונה היא, ובינונית וזיבורית ליתנהו גביה דמצי למימר להו : 'גבו מבינונית וזיבורית דלא ניחא לי בתקנתא דרבנן'.
 - אבל מכר עידית ושייר בינונית וזיבורית, מאי?
- תשובה 1 :** סבר אביי למימר : אתו כולהו גבו מעידית,
- תשובה 2 :** א"ל רבא : מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו, וכיון דאילו אתו גבי לוקח ראשון מצי אגבי להו מבינונית וזיבורית, ואף על פי דכי זבני בינונית וזיבורית אכתו עידית בני חורין הואי, ואין נפרעין מנכסים משועבדים כל זמן דאיכא בני חורין, מצי א"ל : 'לא ניחא לי בהאי תקנה', לוקח שני נמי מצי א"ל : 'גבי בינונית וזיבורית, דכי זבין לוקח שני, אדעתא דכל זכותא דה"ל לראשון בגוה זבין'.

עוד הוראה בנידון : אמר רבא : ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון, והלך שמעון ומכר שדה אחת ללוי, ובא ב"ח דראובן, רצה - מזה גובה, רצה - מזה גובה.

צמצום ההוראה : ולא אמרן אלא דזבן בינונית, אבל זבן עידית וזיבורית - לא, דא"ל : 'להכי דייקי וזבני עידית וזיבורית, ארעא דלא חזיא לך'.

עוד צמצום : ואפילו זבן בינונית נמי - לא אמרן אלא דלא שייר בינונית דכוותיה, דלא מצי א"ל : 'הנחתי לך מקום לגבי שמעון', אבל שייר בינונית דכוותיה גבי שמעון - לא גבי מיניה, דמצי א"ל : 'הנחתי לך מקום לגבות ממנו'.

דין אחר לגבי נכסים משועבדים : אמר אביי : ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות, ואתא ב"ח דראובן וטרף משמעון, דינא הוא דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה, ולא מצי א"ל : 'לאו בעל דברים דידי את', דאמר ליה : 'אי מפקת מיניה עלי הדר'.

דעה אחרת : ואיכא דאמרי : אפילו שלא באחריות נמי, דא"ל : 'לא ניחא לי דתהוי לשמעון תרעומת עלי'.